

Forfatter: Ulfeldt, Leonora Christina

Titel: Udrag fra Jammers Minde

Citation: Ulfeldt, Leonora Christina: "Jammers Minde og andre selvbiografiske Skildringer", i Ulfeldt, Leonora Christina: *Jammers Minde og andre selvbiografiske Skildringer*, udg. af JOHS. BRØNDUM-NIELSEN ; C. O. BØGGILD-ANDERSEN , Rosenkilde og Bagger, 1949, s. 144. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-leonora01-shoot-idm140124512003776/facsimile.pdf> (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: Jammers Minde og andre selvbiografiske Skildringer

hvad min Mand dermed mente? Jeg svarte ikke at kunne vide, at hans Mening anderledes kunde være, end som han skrev; han mente uden Tvivel dennem, som saa gjorde. Canzeler vendte Ansigtet fra Grev Rantzov og drog lidet paa Smilebaandet; deslige gjorde og Gabel. Og var iblandt andet saaledes skreven om Cur-Prinsen, at han nu maaske gjorde sig Haab at arve Danmarks Krone; „*mais j'espère - - - - - cela ne se fera point*“¹. Efter de Ord, der imellem fattedes, spurte Grev Rantzov, hvad det var? Jeg sagde, dersom jeg mindtest ret, da havde der vist staaet: *qu' en 300 ans*². Han spurte videre, hvor hid og did noget fattedes, hvilket jeg ikke alt saa egentlig mindes kunde, og dog intet paa sig havde. Jeg mente, at af forregaaende eller efterfølgende Ord let kunde gættes det, som borte var; saas derforuden noksom, at det meste var Skæmt, hvilket Gabel sandede og sagde: „*Ce n'est que raillerie*“³. Men Grev Rantzov og Feltherren vilde det ikke lade for Skæmt passere. Skack sagde: „Man mener tidt andet under Skæmt og bruger Navne, hvorunder andet forstaas“. Thi der udi Brevet meldet blev om at drikke ud, var *om* de Schwitzere⁴ deres Manér, de over Borde haver, talt, og alle de *Cantons*-Herrers Titel opregnet, hvorfor Skack forment, at de Byers Navne havde andet at sige. Jeg svarte intet Skack, men der Grev Rantzov trængte immerfort, at jeg skulde sige, hvad min Mand dermed mente, svarte jeg ikke at kunne vide, om han anden Mening dermed have kunde end den, som skreven stod. Skack virrede med Hovedet og mente jo, hvorfor jeg sagde: „Jeg ved ingen Steds, hvor de haver den Skik over Maaltiderne, som de udi Schwitserland haver; er der andre Steder, hvor de samme Skik haver, haver han maaske og ment dennem dermed, thi her tales ikkun om Drikken“. Gabel sagde atter: „Det er ikkun Skæmt“. De *Zifrer* (for hvis Skyld jeg Brevet sønderrev) vare til Lykkes fuldkommen, og intet af borte. Grev Rantzov gav mig det Ark Papir, hvor Stykkerne af

¹ Men jeg håber... det ikke skal ske. ² at i 300 Aar. ³ Det er kun Spøg ⁴ Schwitzere.

min Herres Brev var paa klint, og spurte mig, hvad de *Zifrer* betydede? Jeg svarte: „Jeg haver ej Nøglen og kan dennem udenad ikke opløse“. Han mente, jeg kunde vel. Jeg sagde ikke at kunne. „Da erre de opløste“ (sagde han), „og vi ved, hvad det er“. „Saa meget des bedre“ (svarte jeg). Derpaa flyde han mig Udlægningen at læse, og var den af den Mening, at vorre Sønner havde skreven fra Rom og begerte Penge, hvortil var onde Raad, thi Junkeren var ikke hjemme. Jeg gav Grev Rantzov Papiret igen foruden noget at sige. Grev Rantzov begerte af Rentemesteren, at han vilde Brevet læse, og begyndte Rantzov atter med sine Spørsmaal, hvor hid og did noget fattedes, at jeg det skulde sige. Jeg gav hannem samme Svar som før; men eftersom han paa et Sted, hvor nogle Ord fattedes, hart trængte dennem at vide, og af Teksten kunde ses, de noget spotsk værret havde (eftersom et *spotsk Ord* fandtes skreven), sagde jeg: „I kan sætte af samme Slags saa mange dertil, som Eder lyster, om ikke et er nok, jeg ved dennem ikke“. Gabel sagde atter: „*Ce n'est que raillerie.*“ Dermed spurtes ikke mere om Brevet; men Grev Rantzov *inquirete*¹ om mine *Juëler*, spurte, hvor den store Demant var, min Mand fik i Frankerige? Jeg svarte den længe siden at være solt. Vidre spurte han, hvor mine store Hæng-Perler vare, som jeg havde baarren som en Feder paa min Hat? og hvor min store *Tour Perler*² var? „Alt det“, svarte jeg, „er længe siden solt“. Han spurte ydermere, om jeg da ingen *Juëler* mere havde? Jeg svarte: „Nu haver jeg ingen“. „Jeg mener“ (sagde han) „anden Steds“. Jeg svarte: „Nogle lod jeg efter“. „Hvor der?“ (spurte han). „Til Bryg“, svarte jeg. Derpaa sagde han: „Nu faar jeg at spørge Eder, *Madame*, om noget, mig selver vedkommer: Haver I besøgt min Søster udi *Paris* nu sidst, I var der?“ Jeg svarte: „Ja“. Han spurte, om jeg var inde hos hender i Klosteret, og hvad Klosteret hedde. Jeg berettede hannem at have værret i Klosteret, og at det hedde *Couvent des filles bleues*³. Der nikkede han ved som at sande det. Han vilde og vide, om jeg hender set

¹ Izherte. ² Perlekrans. ³ de blaa Nonners Kloster.

havde. Jeg sagde, at ingen i det Kloster sig af nogen uden af derres Forældre iader se, derres Søkende maa ikke engang faa dennem at se. „Det er sandt“, svarte han, stod dermed op og gav mig Haanden. Jeg bad hannem, at han Hs. kgl. Majestæt til Mildhed imod mig vilde bevege, men han svarte mig intet. Der Rentemester Gabel mig gav Haanden, bad jeg hannem om det samme. Han svarte: „Ja, dersom I vilde bekende“; gik dermed ud foruden nogen *Replique* at høre. Og havde de sig over tre Timer med de Spørsmaal opholdt. Derefter kom Slosfogden ind og sagde til mig: „Nu skal I blive her indenfor, der er et smukt Kammers, er nyssen kalket og gjort smuk hvid; giver Eder nu tilfreds“. Anna og Maren kom og ind. Gud ved, jeg var sørgelid, mødig og træt, havde en ulidelig Hovedpine; maatte dog sidde saa længe, førend jeg kom til Hvile, indtil Sengestedet var tagen ud af den mørke Kirke og hid ind fløt. Anna bemødede sig udimidlertid alle Huller i den mørke Kirke at udkradse, men endda noget at finde, men til forges. Den Kvinde, som *ene* hos mig skulde være, kom og da ind. Hender var om Ugen 2 Rdlr. lovet; henders Navn er Karen Olles-Daatter. Efter Slosfogden med Kvinderne og Maren spiset havde, bød Anna og Maren Bloks mig gode Nat; den sidste teede stor *Affection*¹. Slosfogden lukte tvende Døre for mit inderste Fængsel. Paa den inderste Dør er et firkantet Hul, som med Jernrigler er forvaret. Det Hul vilde Slosfogden og hænge Laas for, men efterlod det for Karens Forbøn Skyld, thi hun sagde ikke at kunne faa sin Aande, om det lukt skulde være. Saa hængte han Laas for det yderste Kammers Dør og for Døren til Trappen; havde saa fire Laase og Døre to Gange om Dagen at op- og ilukke. Her vil jeg mit Fængsels Sted beskrive. Det er et Kammers, som er 7 af mine Skridt lang og 6 bred; derudi staar tvende Senge, et Bord og to Stole. Det var nys kalket, hvilket gav en stor Stank; ellers var Gulvet saa tyk med Skam, at jeg mente, det var af Ler, der det dog er lagt med Mursten. Det er 9 Allen højt, hvalt², og allier-

¹ 71ste stor Hengivenhed. ² kvælvet.

højest sidder et Vindue, som er en Allen i Firkant. Der er dobbelt tykke Jerntaller for, derforuden et Sprinkelværk, som er saa tæt, at ikke en liden Finger kan stikkes i Hullerne. Det Sprinkelværk havde Grev Rantzov med stor Forsigtighed saaledes bestilt (som Slosfogden mig siden sagde), paa det at ingen Due skulde noget Brev indføre, som han vel før i en *Roman* læst havde at være sket. Jeg var svag og af Hjertet højt bedrøvet, ventende en naadig Forløsning og Ende paa min Jammer, tav stille og klagede mig intet, svarte lidet, naar Kvinden mig tilsatte. Stønnen i Tanker kradsede jeg paa Væggen, hvorudover Kvinden kom i de Tanker, at jeg var forstørret i Hovedet, sagde det for Slosfogden, og han igen det for Dronningen, som flittig hver Maaltid, naar Døren var aaben, Bud sendte for at lade fornerme, hvorledes med mig til stod, hvad jeg sagde, hvad jeg gjorde? Kvinden havde da ikke meget at sige, sin Ed med Fyldest at gøre, hvilken hun (efter egen Sien¹) for Slosfogden aflagt havde. Men siden fik hun noget at gøre sig god med. Og eftersom Styrken mig dagligen betoges, glæddede jeg mig imod Enden, lod den 21. *Augusti* Slosfogden indfordre, begerendes af hannem, at han om en Præst anholde vilde, som mig berette kunde. Det blev straks bevilliget, og Kgl. Majestæts Hof-Predikanter *Magister Matthias Foss* befalet mig at betjenne, hvilken paa sit Embedes Vegne saavel som formedeist Befaling mig forreholdt, at jeg ikke min Samvittighed med noget skulde besvære; jeg maatte være forsikret, at jeg aldrig her i Verden fik min Mand mere at se; bad mig dog sige, hvad jeg om det Forræderi vidste. Jeg kunde for Graad næppe Ordene udføre, sagde, at jeg vandt² for Gud udi Himmelen, for hvilken intet skjult er, at mig om det Forræderi intet vitterligt var; jeg vidste vel, at jeg aldrig i mine Dage fik min Mand mere at se; jeg befalede hannem den Allershøjeste, som vidste min Uskyldighed; bad eneste Gud om et saligt Endeligt og Skilsmisse fra denne onde Verden; begerte intet af Præsten, uden at han mig udi sine Bønner til Gud ihu-

¹ Sigende : vidnede.

komme vilde, at Gud ved Døden en Ende paa min Jammer vilde gøre. Præsten lovede det troligen at efterkomme. Gud haver ikke behaget os derudi at bønføre, haver vilt vidre min Tro prøve, idet han mig megen Sorrig, Bedrøvelse og Viderværtighed siden den Tid tilskikket haver. Han haver og hjulpen mig Korset at bære og haft fat ved den tyngeste Ende; hans Navn være evindeligen æret. Der jeg var blevet berettet, trøstede mig *Magister Foss* og bød mig fare vel.

Jeg laa saa stille hen udi tre Dage, nød lidet eller intet. Slosfogden spurte ofte, om jeg noget begerte? enten at æde eller drikke? eller om han skulde sige Kongen noget? Jeg takkede hannem, jeg begerte intet.

Den 25. *Aug. importunerte*¹ Slosfogden mig fluks med sin *Discours*, mente, jeg havde ond Tro til Dronningen. Han tog det deraf: thi Dagen tilforne havde han sagt mig, at Hs. kgl. Majestæt havde befalet, at hvis² jeg af Køkkenet og Kældereren begerte, skulde de mig lade følgagtig være; hvortil jeg da svarte: „Gud bevare Hs. *Majestæt*, han er en god Herre, maatte han være god for onde Mennesker“. Og sagde han da: „Dronningen er ogsaa god“, hvortil jeg intet svarte, hvorfor han nu Dronningen vilde føre paa Tale og se (*høre*), om han nogen Ord af mig kunde drage; sagde: „Dronningen beklager Eder, at I saa haver ladet Eder forføre. I haver voldt Eder selver den Ulykke, det gør hender ondt; hun er Eder ikke vred, hun haver Medlidenhed med Eder“. Og saasom jeg intet svarte, *repeterte* han det igen, og alt imellem sagde han: „Ja, ja, mein liebes Fräulein, es ist so, wie ich sage“³. Jeg var meget fortrøden (*fortreden*) over den Snak, sagde: „*Dieu vous punisse*“⁴. „Ho, ho“ (sagde han), „sie will pissen“, kaldte paa Karen, gik ud og lukte Dørene. Dermed fik jeg uføremodendes Rolighed for hannem. Latterligt var det, at Kvinden endelig vilde nøde mig til at lade mit Vand, fordi Slosfogden saa sagde. Jeg bad hender komme i Hu, at hun nu ikke tog Vare paa et Barn (hun havde værret Vaag-Kvinde før hos Børn). Hun kunde

¹ besværet. ² hvad. ³ min kære Preken, det er, som jeg siger. ⁴ Gud straffe Jet.